

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (sestā palāta)

2023. gada 29. jūnijā *

Valsts pienākumu neizpilde – Vide – Direktīva 2008/50/EK – Apkārtējā gaisa kvalitāte – Sistemātiska un turpināta slāpekļa dioksīdam (NO₂) noteiktā gada robežlieluma pārsniegšana – Attiecīgi pasākumi – Pēc iespējas īsāks pārsniegšanas laiks

Lietā C-220/22

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2022. gada 25. martā cēlusi

Eiropas Komisija, ko pārstāv *I. Melo Sampaio* un *M. Noll-Ehlers*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Portugāles Republiku, ko pārstāv *H. Almeida*, *P. Barros da Costa* un *J. Reis Silva*, pārstāvji,

atbildētāja,

TIESA (sestā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*] (referents) un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerālvokāts: A. Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

Spriedums

1 Eiropas Komisija savā prasības pieteikumā lūdz Tiesu atzīt, ka:

- kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un turpināti pārsniedzot slāpekļa dioksīdam (NO₂) noteikto gada robežlielumu *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonās, Portugāles Republika nav izpildījusi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.) 13. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas XI pielikuma B iedaļu, paredzētos pienākumus, un
- attiecībā uz visām šīm zonām Portugāles Republika nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā, lasot to atsevišķi un kopsakarā ar šīs direktīvas XV pielikuma A iedaļu, paredzētos pienākumus, it īpaši 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto pienākumu veikt atbilstošus pasākumus, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteiktā gada robežlieluma pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks.

Atbilstošās tiesību normas

2 Direktīvas 2008/50 2., 17. un 18. apsvērumā ir noteikts:

“(2) Lai aizsargātu cilvēku veselību un vidi kopumā, ir jo īpaši svarīgi apkarot piesārņojošo vielu emisijas piesārņojuma avotā un apzināt un īstenot efektīvākos emisiju mazināšanas pasākumus vietējā, valsts un Kopienas mērogā. Tādēļ būtu jāizvairās no kaitīgu gaisu piesārņojošu vielu emisijām, tās būtu jānovērš vai jāsamazina un jāparedz attiecīgi gaisa kvalitātes standarti, ievērojot atbilstīgus Pasaules Veselības organizācijas [(PVO)] standartus, pamatnostādnes un programmas.

[..]

(17) Visām atbilstīgajām iestādēm prioritārā kārtā rūpīgi jāizvērtē nepieciešamie Kopienas pasākumi emisiju samazināšanai to rašanās vietā, jo īpaši pasākumi, lai uzlabotu Kopienas tiesību aktus attiecībā uz rūpnieciskajām emisijām, lai ierobežotu izplūdes emisijas no lieljaudas transporta dzinējiem, lai aizvien samazinātu dalībvalstīm atļautās galveno piesārņotāju emisijas, kā arī emisijas, kas saistītas ar degvielas uzpildi transportam ar benzīna dzinējiem degvielas uzpildes stacijās, un lai risinātu jautājumu par sēra saturu degvielās, tostarp arī kuģu degvielā.

(18) Zonām vai aglomerācijām, kurās piesārņojošo vielu koncentrācija gaisā pārsniedz piemērojamos gaisa kvalitātes mērķlielumus vai robežlielumus, attiecīgā gadījumā ņemot vērā jebkādu pagaidu pielaidi, būtu jā sagatavo gaisa kvalitātes plāni vai programmas. Gaisu piesārņojošās vielas emitē daudzi dažādi avoti un darbības. Lai nodrošinātu politikas saskanību, tādiem gaisa kvalitātes plāniem un programmām vajadzētu būt pēc iespējas konsekventākiem un lielākā saskaņā ar plāniem un programmām, kas izstrādātas atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2001/80/EK (2001. gada 23. oktobris) par ierobežojumiem attiecībā uz dažu piesārņojošo vielu emisiju gaisā no lielām sadedzināšanas iekārtām [(OV 2001, L 309, 1. lpp.)], [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīvai 2001/81/EK [(2001. gada 23. oktobris) par valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju dažām atmosfēru piesārņojošām vielām (OV 2001, L 309, 22. lpp.)] un

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2002/49/EK (2002. gada 25. jūnijs) par vides trokšņa novērtēšanu un pārvaldību [(OV 2002, L 189, 12. lpp.)]. Pilnībā tiks ņemti vērā arī mērķi attiecībā uz apkārtējā gaisa kvalitāti, kas paredzēti šajā direktīvā, piešķirot atļaujas rūpnieciskajām darbībām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2008/1/EK (2008. gada 15. janvāris) par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli [(OV 2008, L 24, 8. lpp.).”

3 Direktīvas 2008/50 1. panta “Priekšmets” 1.–3. punktā ir noteikts:

“Ar šo direktīvu ir paredzēti pasākumi, lai:

- 1) noteiktu un izvirzītu mērķus gaisa kvalitātei, novēršot, nepieļaujot vai mazinot kaitīgu iedarbību uz cilvēku veselību un vidi kopumā;
- 2) gaisa kvalitāti dalībvalstīs vērtētu saskaņā ar vienotām metodēm un kritērijiem;
- 3) iegūtu informāciju par gaisa kvalitāti, palīdzot novērst gaisa piesārņojumu un kairinājumus, kā arī lai pārraudzītu valstu un Kopienas pasākumu radītās ilgtermiņa attīstības tendences un uzlabojumus.”

4 Šīs direktīvas 2. panta “Definīcijas” 5., 7., 8., 16., 18. un 24. punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- 5) “robežlielums” ir zinātniski pamatots piesārņojuma līmenis, kas noteikts, lai novērstu, nepieļautu vai mazinātu šā piesārņojuma kaitīgo iedarbību uz cilvēka veselību un/vai uz vidi kopumā, un kas jāsasniedz noteiktā termiņā, un ko pēc tam nedrīkst pārsniegt;

[..]

- 7) “pielaides robeža” ir procentos izteikts robežlieluma pārsniegums, kas pieļaujams saskaņā ar šīs direktīvas nosacījumiem;

- 8) “gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni” ir plāni, kuros paredzēti pasākumi, lai sasniegtu robežlielumu vai mērķlielumu;

[..]

- 16) “zona” ir dalībvalsts teritorijas daļa, ko dalībvalsts noteikusi gaisa kvalitātes novērtēšanas un pārvaldības vajadzībām;

[..]

- 18) “PM₁₀” ir cietās daļiņas, kuras nosaka, laižot gaisu caur selektīvo sprauslu, kas definēta standartmetodē PM₁₀ paraugu ņemšanai un mērījumu veikšanai, ar aerodinamisko diametru 10 μm [standarts EN 12 341], tādējādi aizturot vismaz 50 % cieto daļiņu;

[..]

24) “slāpekļa oksīdi” ir tilpumattiecību summa maisījumam, kas sastāv no slāpekļa oksīda un slāpekļa dioksīda (ppbv), kas izteikta slāpekļa dioksīda masas koncentrācijas vienībās ($\mu\text{g}/\text{m}^3$).

5 Minētās direktīvas 13. panta “Cilvēku veselības aizsardzības robežlielumi un trauksmes līmeņi” 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina to, ka sēra dioksīda, PM_{10} , svina un oglekļa oksīda koncentrācija gaisā to zonās un aglomerācijās nepārsniedz XI pielikumā noteiktos robežlielumus.

Robežlielumus, kas XI pielikumā noteikti attiecībā uz slāpekļa dioksīdu un benzolu, nedrīkst pārsniegt no minētajā pielikumā norādītās dienas.

Atbilstību šīm prasībām novērtē saskaņā ar III pielikumu.

Pielaišanas robežu, kas noteikta XI pielikumā, piemēro saskaņā ar 22. panta 3. punktu un 23. panta 1. punktu.”

6 Direktīvas 2008/50 23. panta “Gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni” 1. punktā ir noteikts:

“Ja konkrētās zonās vai aglomerācijās piesārņojošo vielu koncentrācija gaisā pārsniedz kādu robežlielumu vai mērķlielumu, kā arī attiecīgu pielaišanas robežu, dalībvalstis minētajām zonām vai aglomerācijām nodrošina gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu izstrādi, lai panāktu atbilstību attiecīgajam robežlielumam vai mērķlielumam, kā paredzēts XI un XIV pielikumā.

Robežlielumiem, kuru sasniegšanas termiņš jau ir beidzies, gaisa kvalitātes plānos paredz piemērotus pasākumus, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks. Gaisa kvalitātes plānos papildus var iekļaut īpašus pasākumus, lai aizsargātu paaugstināta riska iedzīvotāju grupas, tostarp bērnus.

Šajos gaisa kvalitātes plānos iekļauj vismaz XV pielikuma A iedaļā minēto informāciju un var iekļaut 24. pant[ā] minētos pasākumus. Šos plānus tūlīt dara zināmus Komisijai, bet ne vēlāk kā divus gadus pēc tā gada beigām, kad novērots pirmais pārsniegums.

Ja ir jāizstrādā vai jāīsteno gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni par vairākām piesārņojošām vielām, dalībvalstis vajadzības gadījumā sagatavo un īsteno integrētus gaisa kvalitātes plānus, kas aptver visas attiecīgās piesārņojošās vielas.”

7 Direktīvas 2008/50 27. pantā ir ietverti pienākumi attiecībā uz valsts iestāžu iesniegto ikgadējo ziņojumu par gaisa kvalitāti iesniegšanu. Tajā noteikts, ka dalībvalstīm ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc katra gada beigām jānosūta Komisijai informācija par apkārtējā gaisa kvalitāti, tostarp par zonām un aglomerācijām, kurās vienas vai vairāku piesārņojošo vielu koncentrācija pārsniedz šajā direktīvā noteiktos robežlielumus, kam vajadzības gadījumā ir pieskaitīta pielaišanas robeža.

8 Šīs direktīvas XI pielikuma “Robežlielumi cilvēku veselības aizsardzībai” B iedaļā ir noteiktas šādi NO_2 robežlielumi:

“[..]

Vidējo rādītāju aprēķināšanas caurmēra ilgums	Robežlielums	Pielaišanas robeža	Izpildes termiņš (robežlielums)
---	--------------	--------------------	---------------------------------

[..]

Slāpekļa dioksīds

1 stunda	200 µg/m ³ , nedrīkst pārsniegt vairāk kā 18 reizes kalendāra gadā	[..] [..] 2010. gada 1. janvārī [..] 0 %	2010. gada 1. janvāris
Kalendāra gads	40 µg/m ³	[..] [..] 2010. gada 1. janvārī [..] 0 %	2010. gada 1. janvārī

[..]”

- 9 Šīs pašas direktīvas XV pielikumā ir uzskaitīta informācija, kas iekļaujama vietējos, reģionālos vai valstu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos gaisa kvalitātes uzlabošanai. Saskaņā ar šī pielikuma A iedaļas 8. punktu tiek prasīta informācija par pasākumiem vai projektiem, kas pieņemti piesārņojuma samazināšanai, tostarp visu attiecīgajā projektā paredzēto pasākumu uzskaitījums un apraksts, šo pasākumu īstenošanas grafiks, kā arī plānotais gaisa kvalitātes uzlabojuma novērtējums un paredzamais attiecīgo mērķu sasniegšanas laiks.

Pirmstiesas procedūra

- 10 2015. gada 28. maijā Komisija nosūtīja Portugāles Republikai brīdinājuma vēstuli par gada robežlieluma, kas Direktīvā 2008/50 ir noteikts attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā, neievērošanu *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009), iepriekš – *Braga* (PT-1001) zonās. Šajā brīdinājuma vēstulē Komisija norādīja, ka Direktīvā 2008/50 noteiktā gada robežlieluma turpināta un sistemātiska neievērošana ir šīs direktīvas 13. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar tās XI pielikuma B iedaļu, kurā ir paredzēts pienākums nepārsniegt šo robežlielumu, paredzētā pienākuma neizpilde. Turklāt Komisija norādīja, ka Portugāles Republika nav izpildījusi arī minētās direktīvas 23. panta 1. punktā – lasot to atsevišķi un kopā ar tās XV pielikuma A iedaļu, kurā dalībvalstīm ir noteikts pienākums veikt atbilstošus pasākumus, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteiktā gada robežlieluma pārsniegšanas laikposms būtu pēc iespējas īsāks, – paredzēto pienākumu.
- 11 Ar 2015. gada 17. jūlija, 2015. gada 16. oktobra un 2017. gada 20. septembra vēstulēm Portugāles Republika atbildēja uz minēto brīdinājuma vēstuli. Šajās vēstulēs Portugāles Republika norādīja uz vairākiem pasākumiem, kas katrā no attiecīgajām zonām ir veikti un kurus paredzēts noteikt, lai izbeigtu Direktīvā 2008/50 noteiktā NO₂ gada robežlieluma pārsniegšanu apkārtējā gaisā.
- 12 Komisija turpināja uzraudzīt situācijas attīstību un, izanalizējusi dažādas atbildes uz šo pašu brīdinājuma vēstuli, kā arī Portugāles iestāžu saskaņā ar Direktīvas 2008/50 27. pantu iesniegto ikgadējo ziņojumu par gaisa kvalitāti novērtējumu, secināja, ka pienākumu neizpilde turpinās.
- 13 Šajā kontekstā 2020. gada 13. februārī Komisija Portugāles Republikai nosūtīja argumentētu atzinumu par Direktīvā 2008/50 paredzēto pienākumu neizpildi. Šajā atzinumā Komisija secināja, ka, no 2010. gada līdz 2018. gadam (ieskaitot) nenodrošinot gada robežlieluma, kas šajā direktīvā ir noteikts attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā, ievērošanu attiecīgajās zonās, Portugāles Republika turpināti un sistemātiski ir pārkāpusi šīs direktīvas 13. pantu, skatītu kopsakarā ar tās XI pielikumu. Turklāt Komisija konstatēja, ka, neveicot piemērotus un pietiekamus pasākumus,

lai nodrošinātu NO₂ gada robežlieluma apkārtējā gaisā ievērošanu tādējādi, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteiktā robežlieluma pārsniegšanas laiks šajās zonās būtu pēc iespējas īsāks, Portugāles Republika attiecībā uz to nav izpildījusi šīs pašas direktīvas 23. panta 1. punktā, to skatot atsevišķi un kopsakarā ar tās XV pielikuma A iedaļu, uzliktos pienākumus, un it īpaši pienākumu nodrošināt, lai šis pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks.

- 14 Termins, ko Komisija noteica Portugāles Republikai, lai veiktu pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu argumentētā atzinuma prasības, sākotnēji tika noteikts divus mēnešus no šī atzinuma saņemšanas dienas. Tomēr, ņemot vērā ar Covid-19 pandēmiju saistītos ārkārtas apstākļus, visi pārkāpumu procedūru termiņi tika pagarināti. Tādējādi termiņš, kas šai dalībvalstij bija noteikts, lai atbildētu uz minēto atzinumu, tika pagarināts līdz 2020. gada 15. jūnijam.
- 15 Portugāles Republika uz šo atzinumu atbildēja ar 2020. gada 24. jūnija vēstuli. Šajā vēstulē šī dalībvalsts neapstrīdēja attiecīgā gada robežlieluma neievērošanu, bet atkārtoja un papildināja savās atbildēs uz brīdinājuma vēstuli sniegto informāciju.
- 16 2022. gada 25. martā, izvērtējusi šo papildu informāciju, Komisija uzskatīja, ka Portugāles Republika nav izpildījusi Direktīvā 2008/50 paredzētos pienākumus, un cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi saskaņā ar LESD 258. pantu.

Par prasību

Par pirmo iebildumu, kas attiecas uz sistemātisku un turpinātu Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un XI pielikumu pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 17 Ar pirmo iebildumu Komisija apgalvo, ka, kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un turpināti pārsniedzot Direktīvā 2008/50 noteikto NO₂ gada robežlielumu apkārtējā gaisā *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonās, Portugāles Republika nav izpildījusi šīs direktīvas 13. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar tās XI pielikuma B iedaļu, paredzētos pienākumus.
- 18 Ievadam Komisija norāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru piesārņojošo vielu koncentrācijai apkārtējā gaisā noteikto robežlielumu pārsniegums pats par sevi ir pietiekams, lai varētu konstatēt, ka ir pārkāpts Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkts kopsakarā ar tās XI pielikumu. Šajā ziņā Komisija atsaucas uz 2021. gada 3. jūnija spriedumu Komisija/Vācija (NO₂ robežlielumi) (C-635/18, EU:C:2021:437, 78. punkts).
- 19 Turklāt Komisija atgādina, ka pienākumu neizpildes esamība tiek izvērtēta atkarībā no situācijas dalībvalstī, kāda tā bija argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, proti, šajā gadījumā – 2020. gada 15. jūnijā.
- 20 Šajā lietā Portugāles Republikas iesniegtie ikgadējie ziņojumi par gaisa kvalitāti esot parādījuši, ka Direktīvā 2008/50 paredzētais NO₂ gada robežlielums apkārtējā gaisā kopš 2010. gada ir ticis sistemātiski un turpināti pārsniegts *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonās. Turklāt šajās trijās zonās neesot pastāvīgas tendences NO₂ koncentrācijai apkārtējā gaisā samazināties.

- 21 Attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu ikgadējie NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā robežlielumi, kas izteikti µg/m³, esot bijuši šādi: 2010. gadā 65, 2011. gadā 61, 2012. gadā 58, 2013. gadā 53, 2014. gadā 53, 2015. gadā 59, 2016. gadā 57, 2017. gadā 60, 2018. gadā 61, 2019. gadā 55 un 2020. gadā 40. Tādējādi gada robežlieluma, kas Direktīvā 2008/50 ir noteikts attiecībā uz apkārtējā gaisā esošo NO₂ gada robežlielumu, pārsniegumi ir konstatēti katru gadu no 2010. līdz 2019. gadam ar NO₂ koncentrācijas gaisā paaugstināšanās tendenci no 2016. līdz 2018. gadam. To sasniegtais līmenis 2019. gadā, proti, 55 µg/m³, esot par 37 % lielāks nekā šis gada robežlielums. Minētais gada robežlielums tika ievērots tikai 2020. gadā.
- 22 Attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) zonu ikgadējie NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā robežlielumi, kas izteikti µg/m³, esot bijuši šādi: 2010. gadā 51, 2011. gadā 48, 2012. gadā 47, 2013. gadā mazāks par 40, 2014. gadā 47, 2015. gadā 65, 2016. gadā 75, 2017. gadā 54, 2018. gadā 62, 2019. gadā 48 un 2020. gadā 40. Tādējādi gada robežlieluma, kas Direktīvā 2008/50 ir noteikts attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā, pārsniegumi ir konstatēti katru gadu, izņemot 2013. un 2020. gadu, un NO₂ koncentrācija apkārtējā gaisā no 2014. līdz 2016. gadam ir ievērojami pieaugusi, bet 2017. gadā tā samazinājās, 2018. gadā atkal palielinājās un visbeidzot 2019. gadā nedaudz samazinājās. 2019. gadā sasniegtais līmenis, t.i., 48 µg/m³, ir par 20 % lielāks nekā šis gada robežlielums.
- 23 Attiecībā uz *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonu ikgadējie NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā robežlielumi, kas izteikti µg/m³, bijuši šādi: 2010. gadā 48, 2011. un 2012. gadā mazāki par 40, 2013. gadā 50, 2014. gadā 44, 2015. gadā 46, 2016. gadā 55, 2017. gadā 55, 2018. gadā 50, 2019. gadā 57 un 2020. gadā 32. Tādējādi Direktīvā 2008/50 noteiktā NO₂ apkārtējā gaisā pārsniegšana tika konstatēta 2010. gadā, kā arī no 2013. līdz 2019. gadam. Laikā no 2013. līdz 2014. gadam reģistrētā NO₂ koncentrācija apkārtējā gaisā nedaudz samazinājās, pēc tam laikā no 2016. līdz 2017. gadam pieauga, nedaudz samazinājās 2018. gadā un visbeidzot atkal pieauga 2019. gadā, sasniedzot 57 µg/m³ līmeni, kas ir par 42 % augstāks nekā šis gada robežlielums.
- 24 Attiecībā uz datiem par 2020. gadu Komisija norāda, ka tos spēcīgi ietekmēja ar Covid-19 pandēmiju saistītie ierobežojumi, kas tika īstenoti 2020. gada pavasarī, un tāpēc tie būtu jāizvērtē, ņemot vērā šo ļoti īpašo kontekstu. Komisija norāda uz vairākiem zinātniskiem pētījumiem, kas apstiprina cēloņsakarību starp šiem ierobežojumiem un to ietekmi uz ceļu satiksmi, no vienas puses, un būtisku NO₂ koncentrācijas līmeņu samazināšanos apkārtējā gaisā, no otras puses. Komisija no tā secina, ka ir maz ticams, ka šis samazinājums turpināsies laikā pēc minēto ierobežojumu atcelšanas. Tas, ka Portugāles Republika ir paziņojusi, ka 2020. gadā tā ir ievērojusi Direktīvā 2008/50 noteikto NO₂ gada robežlielumu, nekādā gadījumā neļauj secināt, ka iepriekš konstatētā sistemātiskā un turpinātā pārsniegšana būtu beigusies.
- 25 Konkrētāk, kas attiecas uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām Komisija vēl precizē, ka par 2020. gadu Portugāles Republika neesot sniegusi nekādus datus par paraugu ņemšanas vietām, kurās iepriekšējos gados tika konstatēti Direktīvā 2008/50 noteiktā NO₂ apkārtējā gaisā gada robežlieluma pārsniegumi, proti, attiecīgi *João Gomes Laranjo-S. Hora* (PT 01030) un *Fr Bartolomeu Mártires-S. Vítor* (PT 01041) paraugu ņemšanas punktu.
- 26 Komisija norāda, ka, lai konstatētu, ka par kalendāro gadu aprēķināts vidējais rādītājs pārsniedz Direktīvas 2008/50 XI pielikumā noteikto robežlielumu, pietiek, ka šo lielumu pārsniedz vienā atsevišķā paraugu ņemšanas vietā izmērīts piesārņojuma līmenis. Šajā ziņā Komisija atsauca uz 2019. gada 24. oktobra spriedumu Komisija/Francija (Slāpekļa dioksīda robežlielumu pārsniegums) (C-636/18, EU:C:2019:900, 44. punkts). Šajā ziņā datu par gaisa kvalitāti

nepaziņošana attiecībā uz paraugu ņemšanas vietu, kurā iepriekš ir konstatēti pārsniegumi, tam nesniedzot pienācīgu pamatojumu, radot šaubas par gada robežlieluma ievērošanu abās attiecīgajās zonās.

- 27 Visbeidzot Komisija norāda, ka Portugāles Republika katrā ziņā nav apstrīdējusi tā gada robežlieluma neievērošanu, kurš attiecībā uz NO₂ koncentrāciju apkārtējā gaisā trim attiecīgajām zonām ir noteikts ar Direktīvu 2008/50, un līdz ar to šī dalībvalsts esot atzinusi pienākumu neizpildi šajā ziņā.
- 28 Savā iebildumu rakstā Portugāles Republika apgalvo, ka attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu Direktīvā 2008/50 noteiktā NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā gada robežlieluma turpināta pārsniegšana esot konstatēta vienīgi *Avenida da Liberdade* gaisa kvalitātes monitoringa stacijā, kura atrodas Lisabonas (Portugāle) centrā blīvi apbūvētā zonā viena no galvenajiem ceļu satiksmes mezgliem tuvumā.
- 29 Attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām, atzīstot, ka līdz 2019. gadam ieskaitot nav ievērots Direktīvā 2008/50 attiecībā uz NO₂ koncentrāciju apkārtējā gaisā noteiktais gada robežlielums, Portugāles Republika precizē, ka datu neesamība 2020. gadā par *João Gomes Laranjo-S. Hora* (PT 01030) un *Fr Bartolomeu Mártires-S. Vítor* (PT 01041) paraugu ņemšanas vietām ir izskaidrojama ar funkcionālām problēmām, kas ietekmēja NO₂ analizatorus un kas izraisīja veikto pasākumu atzišanu par spēkā neesošiem, kā arī šo analizatoru aizstāšanu. Šīs problēmas esot konstatētas jau 2017. gadā, bet īpašus pasākumus to atrisināšanai esot bijis iespējams veikt tikai 2021. gadā.
- 30 Portugāles Republika tomēr uzskata, ka, ņemot vērā ļoti īpašo kontekstu 2020. gadā, kura laikā paraugu ņemšanu ietekmēja ar Covid-19 pandēmiju saistītie pārvietošanās ierobežojumi, un neraugoties uz šaubām par Direktīvā 2008/50 attiecībā uz NO₂ koncentrāciju apkārtējā gaisā Direktīvā 2008/50 noteiktā gada robežlieluma ievērošanu šajās divās paraugu ņemšanas vietās, ir ticams, ka šis robežlielums ir ticis ievērots.
- 31 Portugāles Republika turklāt apgalvo, ka konstatētos pārsniegumus varētu izskaidrot ar Eiropas Savienības tiesību aktu, kuru mērķis ir samazināt izplūdes gāzu emisijas, ierobežoto efektivitāti, kas tika atklāta tā dēvētajā “dīzeļgeitas” lietā 2015. gadā. Savienības līmenī veiktie pasākumi, lai uzlabotu šo efektivitāti, vēl neesot radījuši gaidīto ietekmi.
- 32 Visbeidzot Portugāles Republika norāda, ka Covid-19 pandēmijas negatīvās sekas esot bijušas arī tādas, ka palielinājās individuālā privātā transporta izmantošana uz sabiedriskā transporta rēķina, lai gan pirms 2020. gada šī pēdējā izmantošanai bija tendence pieaugt.
- 33 Replikas rakstā Komisija atgādina, ka attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu, lai konstatētu, ka nav ievēroti Direktīvas 2008/50 XI pielikumā noteiktie robežlielumi, pietiek ar turpinātu pārsniegumu vienā atsevišķā paraugu ņemšanas vietā. Līdz ar to, pat ja pārsniegums ir konstatēts vienīgi *Avenida da Liberdade* stacijā, ar to ir pietiekami, lai pierādītu, ka attiecībā uz *Lisboa Norte* zonu šis pielikums nav ievērots.
- 34 Attiecībā uz datu trūkumu par *João Gomes Laranjo-S. Hora* (PT 01030) un *Fr Bartolomeu Mártires-S. Vítor* (PT 01041) paraugu ņemšanas vietām 2020. gadā Komisija būtībā norāda, ka dalībvalsts nevar atbrīvoties no pienākuma vākt un paziņot datus, kas atbilst Direktīvas 2008/50 prasībām, atsaucoties uz trūkumiem, par kuriem turklāt ir atbildīga vienīgi viņa pati. Nekas

neļaujot pamatot Portugāles Republikas apgalvojumu, saskaņā ar kuru ir domājams, ka, neraugoties uz ticamu datu trūkumu, 2020. gadā attiecīgajās paraugu ņemšanas vietās gada robežlielums esot ticis ievērots.

- 35 Turklāt attiecībā uz Portugāles Republikas argumentu par situācijas “dīzeļgeitā” ietekmi uz mērķi samazināt NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā līmeņus Komisija atgādina, ka Tiesa ir noraidījusi līdzīgus argumentus 2019. gada 24. oktobra spriedumā Komisija/Francija (Slāpekļa dioksīda robežlielumu pārsniegums) (C-636/18, EU:C:2019:900, 48. punkts) un 2020. gada 10. novembra spriedumā Komisija/Itālija (PM₁₀ robežlielumi) (C-644/18, EU:C:2020:895, 88. punkts).
- 36 Visbeidzot, Komisija norāda, ka Portugāles Republikas apgalvojums par individuālā transporta izmantošanas pieaugumu uz sabiedriskā transporta rēķina 2020. gadā nav pierādīts un neļauj secināt, ka NO₂ emisijas apkārtējā gaisā 2020. gadā būtu bijušas neparasti lielas.
- 37 Atbildes rakstā uz repliku Portugāles Republika atbild uz Komisijas argumentu, saskaņā ar kuru šī dalībvalsts neesot savākusi un nosūtījusi datus par paraugu ņemšanas punktiem PT 01030 un PT 01041 par 2020. gadu. Portugāles Republika precizē, ka defektīvo analizatoru aizstāšanas mērķis tieši bija nodrošināt Direktīvā 2008/50 paredzēto datu kvalitātes prasību ievērošanu un ka uzaicinājums iesniegt piedāvājumu jaunu analizatoru iegādei tika izsludināts tikai 2021. gada jūnijā finansiālu ierobežojumu dēļ. Starplaikā šie analizatori ir tikuši uzstādīti un tagad darbojas.
- 38 Visbeidzot, lai pamatotu savu apgalvojumu par individuālā transporta izmantošanas pieaugumu uz sabiedriskā transporta rēķina 2020. gadā, Portugāles Republika min *Instituto da Mobilidade e dos Transportes* (Mobilitātes un transporta institūts, Portugāle) sagatavoto ietekmes novērtējuma ziņojumu. Tā precizē, ka tās apgalvojuma mērķis nav attaisnot jebkādu ārkārtēju NO₂ emisiju pieaugumu apkārtējā gaisā 2020. gadā, bet drīzāk paskaidrot, ka būtu jāveic papildu pasākumi, lai varētu atsākties pirms Covid-19 pandēmijas vērojamā sabiedriskā transporta izmantošanas pieauguma tendence.

Tiesas vērtējums

- 39 Saskaņā ar Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta otro daļu attiecībā uz NO₂ tās XI pielikumā norādītie robežlielumi nedrīkst tikt pārsniegti no šajā pielikumā norādītajiem datumiem.
- 40 Šīs direktīvas XI pielikuma B iedaļā ir paredzēts, ka 2010. gada 1. janvārī NO₂ robežlielums kalendārajā gadā ir 40 µg/m³.
- 41 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka iebildums par šīs direktīvas 13. panta pārkāpumu ir jāvērtē, ņemot vērā Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru LESD 258. pantā paredzētā procedūra ir balstīta uz objektīvu konstatējumu par to, ka dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti LESD vai atvasināto tiesību aktā (spriedums, 2023. gada 16. februāris, Komisija/Grieķija (NO₂ robežlielumi), C-633/21, EU:C:2023:112, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 42 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Direktīvā 2008/50 noteikto robežlielumu piesārņojošo vielu koncentrācijai apkārtējā gaisā pārsniegšanu vien pietiek, lai konstatētu šīs direktīvas 13. panta 1. punkta kopsakarā ar tās XI pielikumu normu pārkāpumu (spriedums, 2023. gada 16. februāris, Komisija/Grieķija (NO₂ robežlielumi), C-633/21, EU:C:2023:112, 35. punkts un tajā minētā judikatūra)

- 43 Minēto normu pārkāpums šajā kontekstā tiek pārbaudīts zonu un aglomerāciju līmenī, un pārsniegšana ir jāizvērtē attiecībā uz katru zonu vai aglomerāciju, balstoties uz katrā monitoringa stacijā veiktajiem mērījumiem. Lai konstatētu, ka par kalendāro gadu aprēķināts vidējais rādītājs pārsniedz šīs direktīvas XI pielikumā noteiktu robežlielumu, pietiek, ka šo lielumu pārsniedz vienā atsevišķā paraugu ņemšanas vietā izmērīts piesārņojuma līmenis. Tādējādi nepastāv *de minimis* sliekšnis attiecībā uz to zonu skaitu, kurās var tikt konstatēts pārsniegums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 3. jūnijs, Komisija/Vācija (NO₂ robežlielumi), C-635/18, EU:C:2021:437, 86. un 87. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 44 Šādos apstākļos, lai varētu noraidīt konstatējumu par sistemātisku un turpinātu Direktīvas 2008/50 13. panta – kopsakarā ar tās XI pielikumu – pārkāpumu, nepietiek ar faktu, ka tajā minētie robežlielumi netika pārsniegti dažos no gadiem, kas ietilpst laikposmā, uz kuru attiecas prasība. Proti, kā izriet no pašas termina “robežlielums” definīcijas, kas iekļauta Direktīvas 2008/50 2. panta 5. punktā, lai izvairītos no kaitīgās ietekmes uz cilvēku veselību un/vai vidi, novērstu vai samazinātu to, tas ir jāsasniedz konkrētā termiņā un pēc sasniegšanas to vairs nedrīkst pārsniegt (spriedums, 2020. gada 10. novembris, Komisija/Itālija (PM₁₀ robežlielumi), C-644/18, EU:C:2020:895, 75. punkts).
- 45 Šajā lietā no Komisijas argumentācijas izriet, ka tās pirmais iebildums attiecas uz laikposmu no 2010. gada 1. janvāra līdz 2020. gadam ieskaitot, savukārt šī sprieduma 13. punktā minētais 2020. gada 13. februāra argumentētais atzinums attiecās tikai uz laikposmu no 2010. līdz 2018. gadam ieskaitot.
- 46 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka, lai gan saskaņā ar LESD 258. pantu celtās prasības sakarā ar pienākumu neizpildi priekšmets ir noteikts Komisijas argumentētajā atzinumā un tādējādi prasībai ir jābūt pamatotai ar tiem pašiem iemesliem un pamatiem kā šim atzinumam, Tiesa ir nospriedusi, ka gadījumā, ja, kā tas ir šajā lietā, šādas prasības mērķis ir konstatēt sistemātisku un turpinātu Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un XI pielikuma normu neizpildi, principā nav izslēdzama papildu elementu iesniegšana, kuru mērķis ir tiesvedības Tiesā stadijā pierādīt apgalvotās pienākumu neizpildes vispārīgumu un pastāvīgumu. Tādējādi prasības sakarā ar pienākumu neizpildi – kas tiek uzskatīta par turpinātu – priekšmets var aptvert faktus, kas radušies pēc argumentētā atzinuma, ciktāl tie ir tāda paša rakstura un veido to pašu rīcību kā šajā atzinumā minētie fakti (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 3. jūnijs, Komisija/Vācija (NO₂ robežlielumi), C-635/18, EU:C:2021:437, 47., 54. un 55. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 47 Attiecībā uz šajā lietā apgalvoto pienākumu neizpildi ir jākonstatē, ka dati par 2019. un 2020. gadu ir fakti, kas radušies pēc 2020. gada 13. februāra argumentētā atzinuma, bet kas ir tāda paša rakstura kā tie, uz kuriem attiecās minētais argumentētais atzinums, un kuri veido vienu un to pašu rīcību, un līdz ar to prasības priekšmets var attiekties uz tiem (pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 3. jūnijs, Komisija/Vācija (NO₂ robežlielumi), C-635/18, EU:C:2021:437, 57. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Šajā ziņā no šī sprieduma 20.–23. punktā minētajiem datiem izriet, ka NO₂ koncentrācija apkārtējā gaisā attiecīgajās trijās zonās laikposmā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2019. gadam ieskaitot ir ievērojami un regulāri pārsniegusi gada robežlielumu, kas noteikts 40 µg/m³ apmērā. Jāatgādina, ka šos datus paziņoja pašas Portugāles iestādes un tāpat tie nav apstrīdēti.
- 49 Attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu Direktīvā 2008/50 noteiktais NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā gada robežlielums šajā laikposmā nekad nav ticis ievērots. Citiem vārdiem sakot, šī gada robežlieluma pārsniegšana no 2010. līdz 2019. gadam bija pastāvīga. *Porto Litoral*

- (PT-1004) zonā minētais gada robežlielums minētajā laikposmā tika ievērots tikai 2013. un 2020. gadā. Citiem vārdiem sakot, šis pārsniegums turpinājās no 2010. līdz 2012. gadam, kā arī no 2014. līdz 2019. gadam. Visbeidzot, attiecībā uz *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonu šis pats gada robežlielums tajā pašā laikposmā tika ievērots tikai 2011. un 2012. gadā. Citiem vārdiem sakot, minētā pārsniegšana tika konstatēta 2010. gadā un no 2013. līdz 2019. gadam tā netika pārtraukta.
- 50 No tā izriet, ka, ņemot vērā šā sprieduma 44. punktā minēto judikatūru, laikposmā no 2010. gada 1. janvāra līdz 2019. gadam ieskaitot konstatētā pārsniegšana ir uzskatāma par turpinātu un sistemātisku un Komisijai nav par to jāsniedz papildu pierādījumi (pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 3. jūnijs, Komisija/Vācija (NO₂ robežlielumi), C-635/18, EU:C:2021:437, 82. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 51 Apstākļi, ka Direktīvā 2008/50 noteiktais gada robežlielums attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā šajās zonās 2020. gadā varēja tikt ievērots, aplūkojot atsevišķi, nenozīmē, ka šie turpinātie un sistemātiskie pārsniegumi šajā gadā ir beigušies.
- 52 Pirmām kārtām, attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu Portugāles Republika apgalvo, ka pārsniegums attiecas tikai uz vienu paraugu ņemšanas vietu. Taču, ņemot vērā šī sprieduma 43. punktā atgādināto judikatūru, lai varētu konstatēt Direktīvā 2008/50 paredzēto pienākumu neizpildi, pietiek ar to, ka piesārņojuma līmenis, kas pārsniedz attiecīgo robežlielumu, tiek izmērīts vienā atsevišķā paraugu ņemšanas vietā. Tam, ka šī paraugu ņemšanas vieta atrodas vietā, kurā ir augsts apbūves un ceļu satiksmes blīvums, šajā ziņā nav nozīmes.
- 53 Otrām kārtām, attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām: lai gan Portugāles iestāžu paziņotajos datos nav konstatēta pārsniegšana 2020. gadā, ir jānorāda, ka, pirmkārt, kā to ir atzinusi Portugāles Republika, runa ir par netipisku gadu, ko raksturo ar Covid-19 pandēmiju saistīto pārvietošanās ierobežojumu ietekme, un tādējādi konstatētajam NO₂ koncentrācijas līmeņa samazinājumam apkārtējā gaisā bija gadījuma raksturs un ka, ņemot vērā šī sprieduma 44. punktā atgādināto Tiesas judikatūru, lai novērstu Direktīvas 2008/50 13. panta un tās XI pielikuma normu, tās skatot kopā, sistemātisku un turpinātu pārkāpumu, nepietiek ar to, ka tajā minētie robežlielumi nav pārsniegti šādā netipiskā gadā.
- 54 Otrkārt, šie dati par 2020. gadu neietver nekādus rezultātus par divām paraugu ņemšanas vietām, kurās iepriekšējos gados ir konstatēti šī robežlieluma pārsniegumi, sakarā ar funkcionālām problēmām, kas ir ietekmējušas NO₂ analizatorus šajās zonās. Šādā kontekstā, tā kā Portugāles Republika ir atzinusi, ka šīs problēmas jau tika identificētas 2017. gadā, bet laikus netika veikti pasākumi to atrisināšanai, nekā neļauj pamatot tās apgalvojumu, saskaņā ar kuru esot iespējams, ka šajos divos paraugu ņemšanas punktos 2020. gadā gada robežlielums ir ticis ievērots.
- 55 Visbeidzot, attiecībā uz Portugāles Republikas argumentu par apgalvoto Savienības tiesību aktu izplūdes gāzu emisiju samazināšanas jomā neefektivitāti, kas esot tikusi atklāta tā dēvētajā “dīzelgeitas” lietā 2015. gadā, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Savienības tiesiskais regulējums, kas ir piemērojams mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprināšanai, nevar atbrīvot dalībvalstis no to pienākuma ievērot Direktīvā 2008/50 noteiktos robežlielumus, balstoties uz zinātniskajiem datiem un dalībvalstu pieredzi, lai atspoguļotu līmeni, kuru Eiropas Savienība un dalībvalstis atzinušas par atbilstošu, lai izvairītos no gaisa piesārņotāju kaitīgās ietekmes uz cilvēku veselību un vidi kopumā, novērstu vai samazinātu to (skat. it īpaši spriedumu, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 106. punkts un tajā minētā judikatūra).

56 Tādējādi pirmais iebildums ir jānoraida.

Par otro iebildumu, kas attiecas uz Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta un XV pielikuma pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

- 57 Ar otro iebildumu Komisija apgalvo, ka Portugāles Republika nav izpildījusi pienākumus, kas paredzēti Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā, lasot to atsevišķi un kopsakarā ar tās XV pielikuma A iedaļu, attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām, un it īpaši pienākumu, kas paredzēts šīs direktīvas 23. panta 1. punkta otrajā daļā, proti, veikt atbilstošus pasākumus, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks.
- 58 Komisija atgādina, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otro daļu dalībvalstīm ir jāpieņem gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni šīs direktīvas XI pielikumā noteikto robežlielumu pārsniegšanas gadījumā. Tā arī norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai gan dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība, nosakot veicamos pasākumus, tiem katrā ziņā ir jānodrošina, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks. Šajā ziņā Komisija atsaucas uz 2021. gada 3. jūnija spriedumu Komisija/Vācija (NO₂ robežlielumi) (C-635/18, EU:C:2021:437, 142. punkts).
- 59 Komisija uzskata, ka Portugāles Republikai tātad bija pienākums pēc iespējas ātrāk pieņemt un īstenot šim nolūkam atbilstošus pasākumus. Ņemot vērā ievērojamos pārsniegumus, kas sistemātiski un turpināti reģistrēti attiecīgajā laikposmā, šī dalībvalsts acīmredzami neesot izpildījusi šo pienākumu.
- 60 Runājot par *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu, *Lisboa e Vale do Tejo* apgabala gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns, kas tika apstiprināts 2019. gada februārī un bija spēkā, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam termiņam, proti, 2020. gada 15. jūnijā, neatbilstot Direktīvas 2008/50 XV pielikuma A iedaļas 8. punkta b) un c) apakšpunkta prasībām.
- 61 Komisija uzskata, ka šis plāns, kurā ietvēra līdz 2020. gadam īstenojamo politiku un pasākumus, kas galvenokārt vērsti uz transporta nozari, esot balstīts uz 2014. gada datiem un nereālistisku modelēšanas sistēmu, kas nekad neesot tikusi atjaunināta, neraugoties uz NO₂ koncentrācijas līmeņa pieaugumu apkārtējā gaisā, kas konstatēts pēc 2014. gada. Turklāt pēc minētā plāna esot vajadzējis apstiprināt īstenošanas programmu, kas līdz 2020. gada 15. jūnijam vēl nebija apstiprināta. Komisija arī norāda, ka šis pats plāns nav skaidrs attiecībā uz konkrētu pasākumu saturu un šo pasākumu īstenošanas grafiku.
- 62 Turklāt neatkarīgi no nepilnībām, kādas piemīt gaisa kvalitātes uzlabošanas plānam *Lisboa e Vale do Tejo* apgabalā kā tādām, Komisija norāda uz pārkāpumiem saistībā ar tajā paredzēto pasākumus efektīvu īstenošanu. Komisija norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru tad, ja ir konstatēts robežlielumu pārsniegums, šādas situācijas dēļ attiecīgajai dalībvalstij pēc iespējas ātri vajag ne tikai pieņemt gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu, bet arī īstenot atbilstīgus pasākumus, un tātad šo robežlielumu pārsniegšanas gadījumā šai dalībvalstij piemītošo rīcības brīvību šajā kontekstā ierobežo šīs prasības. Šajā ziņā Komisija atsaucas uz 2020. gada 10. novembra spriedumu Komisija/Itālija (PM₁₀ robežlielumi) (C-644/18, EU:C:2020:895, 150. punkts).

- 63 Šajā gadījumā Portugāles Republika neesot izpildījusi savus pienākumus, jo, pat ja šajā plānā bija paredzēts precīzs termiņš pasākuma īstenošanai, daudzos gadījumos šis termiņš neesot ticis ievērots. Komisija min vairākus tādu pasākumu piemērus, kuri nav īstenoti vai ir īstenoti tikai daļēji.
- 64 Tādējādi attiecībā uz pasākumiem, kas neesot īstenoti, Komisija it īpaši min gadījumu ar E 2 pasākumu (Noteikumi par tādu transportlīdzekļu satiksmi, kas tiek izmantoti tūrisma darbībām Lisabonas pilsētā), kurā bija paredzēts 180 dienu termiņš pašvaldības īstenošanas noteikumu pieņemšanai. Šie pašvaldības noteikumi līdz 2020. gada 15. jūnijam joprojām neesot pieņemti. Komisija atsauca arī uz E 3.5 pasākumu (Autobusiem rezervētās joslas), kurā bija paredzēts izveidot 8 papildu kilometrus (km) ar sabiedriskā transporta joslām un kurš netika īstenots. Komisija arī norāda uz to, ka nav efektīvi īstenoti P 1 pasākumi (Prasības saistībā ar samazinātu emisiju zonu – *ZER* – pastiprināšana Lisabonas pilsētā) un E 1 (Ar Lisabonas pilsētas *ZER* saistītās uzraudzības pastiprināšana), attiecībā uz kuru Portugāles iestādes pašas esot atzinušas, ka tās ir būtiskas, lai nodrošinātu NO₂ robežlielumu ievērošanu. Attiecībā uz daļēji īstenotajiem pasākumiem Komisija it īpaši min E 3.3 pasākuma (Velosatiksmes tīkla paplašināšana) gadījumu, kurā bija paredzēts velosatiksmes tīkla paplašinājums no 60 līdz 200 km un kurš ticis īstenots tikai ļoti daļēji (2020. gadā – 106 km).
- 65 Attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām Komisija norāda, ka pēdējais gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns Ziemeļu reģionam, kas apstiprināts 2014. gada jūnijā un kam pievienota 2015. gada septembrī apstiprināta īstenošanas programma, attiecās uz laikposmu no 2015. līdz 2017. gadam un kopš 2018. gada vairs nav spēkā. Līdz ar to uz iepriekš minētajām zonām šobrīd neattiecoties neviens gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns. Šāda situācija pēc savas būtības veidojot Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta pārkāpumu.
- 66 Turklāt Portugāles iestāžu īstenotais gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns 2015.–2017. gadam neesot atbildis šīs direktīvas 23. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar XV pielikuma A iedaļas 8. punktu, prasībām.
- 67 Pirmkārt, šajā plānā paredzētie pasākumi esot bijuši nepietiekami, jo saskaņā ar pašu Portugāles iestāžu aplēsēm šo pasākumu rezultātā vidējā ikgadējā NO₂ koncentrācija gaisā samazinātos tikai par 4 µg/m³ līdz 5 µg/m³. Ņemot vērā attiecīgajās zonās reģistrētos pārsniegumus, šāds samazinājums nebūtu bijis pietiekams, lai ievērotu gada robežlielumu, kāds attiecībā uz NO₂ noteikts Direktīvā 2008/50. Turklāt Komisijas ieskatā vairāki iecerētie pasākumi esot vispārīgi un neesot stingri kvantificēti no sagaidāmās ietekmes viedokļa. Komisija min M 3 pasākumu (Automobiļu koplietošana/*car pooling*), kura saturs nav precīzi izskaidrots un ietekme nav kvantificēta. Viena no darbībām, kura, kā apgalvots, veikta saskaņā ar šo pasākumu, esot bijusi tikai sabiedrības izpratnes veidošana, kas īstenota, izmantojot vienu vienīgu publikāciju sociālajā tīklā *Facebook*.
- 68 Otrkārt, minētie pasākumi neesot pareizi īstenoti. Komisija uzskata, ka Portugāles Republika ir atzinusi šo pasākumu daļēju īstenošanu, proti, 59 % apmērā. Komisija atsauca uz daudziem pasākumiem, kas nav īstenoti vai kuru īstenošana ir ievērojami aizkavējusies.
- 69 Tā attiecībā uz pasākumiem, kas neesot īstenoti, Komisija it īpaši min M 8 pasākumu (Mazemisiņu zona), kuram bija jāattiecas uz daļu *Matosinhos*, *Leça da Palmeira*, *Senhora da Hora* un *S. Mamede De Infesta* un kurš līdz 2020. gada 15. jūnijam nekādi neesot ticis īstenots. Attiecībā uz pasākumiem, kuru īstenošana esot ievērojami aizkavējusies, Komisija it īpaši min pasākumu M 2

(Sabiedriskā transporta tikla uzlabošana), attiecībā uz kuru Portugāles Republika turklāt neesot sniegusi nekādus precizējumus ne par konkrētajiem izvirzītajiem mērķiem, ne par sasniegtajiem rezultātiem.

- 70 Pakārtoti Komisija sniedz citu pasākumu analīzi, kurus, lai gan tie nav gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta izpratnē, Portugāles Republika tomēr ir norādījusi kā pasākumus, kas veicina NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā samazināšanu.
- 71 Komisija norāda, ka minētajiem pasākumiem ir valsts mērogs un tātad to mērķis nav konkrēti samazināt NO₂ koncentrāciju zonās, uz kurām attiecas šī prasība sakarā ar valsts pienākumu neizpildi.
- 72 Attiecībā uz *Estratégia Nacional do Ar 2020* (“Valsts gaisa stratēģija gaisam 2020. gadam”, turpmāk tekstā – “*ENAR 2020*”) Komisija apgalvo, ka tā ir vispārējs to pasākumu saraksts, kurus nevar īstenot tieši un kuriem turklāt nav noteikts īstenošanas termiņš. Turklāt *ENAR 2020* neesot tikusi pārskatīta kopš tās pieņemšanas 2016. gadā, un, ja tās rezultātā attiecīgajām zonām tiktu pieņemti ambiciozāki gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni, tie katrā ziņā būtu novēloti, ņemot vērā Direktīvā 2008/50 attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā noteiktā gada robežlieluma pārsniegšanu, kas pastāvīgi konstatēta kopš 2010. gada.
- 73 Visbeidzot, attiecībā uz programmām, kuras finansē no *Fundo Ambiental* (Vides fonds, Portugāle), proti, programmu sabiedriskā transporta tarifu samazināšanai, mazemisiņu transportlīdzekļu iegādes stimulēšanas programmu un elektromobilitātes atbalsta programmu valsts pārvaldes iestādēs, Komisija norāda, ka šo programmu tvērums nav ticis kvantificēts un ka tās nav atbalsta pasākumi. Komisija uzskata, ka tas pats attiecoties uz 2020. gada jūnijā pieņemto ekonomiskās un sociālās stabilizācijas programmu, kuras mērķis ir veicināt tāldarbu, nekvantificējot tās ietekmi, un valsts kampaņu “*Por um país com bom ar*” (Par valsti ar tīru gaisu), kuras mērķis ir izglītēt un veicināt iedzīvotāju un uzņēmumu izpratni par labu vides aizsardzības praksi.
- 74 Savā iebildumu rakstā Portugāles Republika apstrīd Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā paredzētā pienākuma neizpildi. Tā it īpaši apgalvo, ka gan attiecīgo zonu, gan valsts mērogā ir īstenoti dažādi pasākumi. Tā arī precizē, ka apgalvotā neizpilde attiecas uz ļoti blīvi apdzīvotām zonām, kurās NO₂ emisijas apkārtējā gaisā ir saistītas ar ceļu satiksmi un mobilitātes ieradumiem.
- 75 Attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu Portugāles Republika norāda, ka gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā *Lisboa e Vale do Tejo* reģionam ir paredzēti dažādi pasākumi, kas sagrupēti astoņos politikas veidos un ir strukturēti divos scenārijos, proti, attiecīgi kā “pamatscenārijs”, kas ietver līdz 2023. gadam īstenojamus pasākumus, un “paredzētais scenārijs”, kas ietver pasākumus, kuri varētu papildināt pamatscenārija pasākumus un kuri vēl nav apstiprināti.
- 76 Portugāles Republika uzskata – tas, ka nav apstiprināta pasākumu īstenošanas programma, nav šķērslis tam, lai daži no tiem jau tiktu piemēroti.
- 77 Šajā kontekstā Portugāles Republika norāda, ka pamatscenārija pasākumu rezultātā visā Lisabonas pilsētā NO₂ emisijas apkārtējā gaisā varētu samazināties par 19 %. Tiem pievienojot “paredzētā scenārija pasākumus, būtu iespējams samazināt šīs emisijas par aptuveni 23 % visā pilsētā. Visbūtiskākais pasākums ir saistīts ar sabiedriskā transporta uzņēmuma *Carris* autoparka

atjaunošanu. Portugāles Republika uzskata, ka, ja visi šie pasākumi tiktu īstenoti, būtu iespējams ievērot gada robežlielumu, kas Direktīvā 2008/50 ir noteikts attiecībā uz NO₂ koncentrāciju apkārtējā gaisā 2023. gadam.

- 78 Attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām Portugāles Republika atzīst, ka šobrīd tām nepastāv neviens jauns gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns. Šī dalībvalsts arī atzīst, ka gaisa kvalitātes uzlabošanas plānam 2015.–2017. gadam nav bijis iecerētās ietekmes uz NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā samazināšanu.
- 79 Portugāles Republika tomēr apgalvo, ka reģionālās iestādes vēlas identificēt papildu pasākumus, kas varētu veicināt šādu samazināšanu, kā arī koordinēt savu darbību ar Portu, Matuziņušas [*Matosinhos*] un Bragas vietējām pašvaldībām, lai novērtētu savu spēju īstenot šādus pasākumus. Portugāles Republika uzskata, ka ir jāņem vērā arī tas, ka Covid-19 pandēmija esot aizkavējusi centienus samazināt konstatētos pārsniegumus.
- 80 Savā replikas rakstā Komisija vispārīgi norāda, ka Portugāles Republika savas nostājas pamatošanai nav atsaukusies uz jauniem apstākļiem.
- 81 Attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu Komisija apgalvo, ka, ņemot vērā it īpaši to, ka attiecīgās iestādes joprojām nav pieņēmušas 2019. gadā apstiprinātā gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna īstenošanas programmu, un ņemot vērā līdz šim konstatēto ļoti lēno izpildes tempu, Portugāles Republikas veiktie un īstenotie pasākumi neļauj nodrošināt, ka attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laikposms būtu pēc iespējas īsāks, un tādējādi esot pierādīts Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta pārkāpums.
- 82 Arī attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām, ņemot vērā spēkā esošu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu neesamību un līdz šim konstatēto ļoti lēno izpildes tempu, Komisija secina, ka šī tiesību norma nav izpildīta.
- 83 Visbeidzot Komisija norāda, ka Portugāles Republikas kopš 2010. gada noteikto un īstenoto pasākumu nepietiekamība, lai nodrošinātu, ka attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laikposms ir pēc iespējas īsāks, nevar tikt attaisnota ar 2020. gadā radušos pandēmiju.
- 84 Atbildes rakstā uz repliku attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu Portugāles Republika atkārtoti savā apgalvojumā, ka tas, ka gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna īstenošanas programma nav oficiāli apstiprināta, neesot kavējis pamatscenārijā paredzēto pasākumu izpildi. Daži no šiem pasākumiem esot īstenoti ar Vides fonda vai vietējo pašvaldību finansēšanas programmu starpniecību.
- 85 Tā tas it īpaši esot gadījumā ar pasākumu, kura mērķis ir atjaunot sabiedriskā transporta sabiedrības *Carris* autoparku, kas līdz 2023. gadam varētu palīdzēt par 8 % samazināt NO₂ emisijas apkārtējā gaisā Lisabonas pilsētā. Minētos pasākumus, kas jau tiek īstenoti, esot paredzēts papildināt ar papildu pasākumu, kas izpaužas kā bezmaksas sabiedriskā transporta biļešu piedāvāšana personām, kas jaunākas par 23 gadiem un vecākas par 65 gadiem.
- 86 Visbeidzot, Portugāles Republika norāda uz iniciatīvām, kas valsts līmenī uzsāktas saskaņā ar *ENAR 2020* un Vides fondu, piemēram, programmu, ar ko veicina mazemisiju transportlīdzekļu iegādi un elektromobilitātes atbalstu valsts pārvaldes iestādēs. No šīm iniciatīvām, kas datētas ar 2017. gadu, labumu gūtu tostarp *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonas.

Tiesas vērtējums

- 87 Saskaņā ar Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta pirmo līdz trešo daļu, ja konkrētā zonā piesārņojošo vielu koncentrācija gaisā pārsniedz kādu robežlielumu, dalībvalstis nodrošina, ka šai zonai tiek izstrādāti gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni, lai panāktu atbilstību attiecīgajam robežlielumam, kas noteikts šīs direktīvas XI pielikumā. Robežlielumu, kuru sasniegšanas termiņš jau ir beidzies, pārsniegšanas gadījumā šajos gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos paredz piemērotus pasākumus, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks.
- 88 Šajos plānos iekļauj vismaz minētās direktīvas XV pielikuma A iedaļā minēto informāciju. Saskaņā ar šī pielikuma A iedaļas 8. punktu tiek prasīta informācija par veiktajiem pasākumiem piesārņojuma samazināšanai, tostarp visu attiecīgajā projektā paredzēto pasākumu uzskaitījums un apraksts, šo pasākumu īstenošanas grafiks, kā arī paredzamā gaisa kvalitātes uzlabošanās aplēse un šo mērķu sasniegšanai paredzētais laiks.
- 89 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkts ir vispārpiemērojams, jo tas bez ierobežojuma laikā ir piemērojams jebkuram šajā direktīvā noteikto piesārņojošo vielu robežlielumu pārsniegumam pēc tās piemērošanai noteiktā termiņa iestāšanās neatkarīgi no tā, vai tas noteikts ar minēto direktīvu vai arī to ir noteikusi Komisija saskaņā ar šīs direktīvas 22. pantu (spriedums, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 152. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 90 Tāpat ir jānorāda, ka ar Direktīvas 2008/50 23. pantu ir izveidota tieša saikne starp šīs direktīvas 13. panta 1. punktā kopsakarā ar XI pielikumu noteikto NO₂ robežlielumu pārsniegšanu, no vienas puses, un gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu izstrādi, no otras puses (spriedums, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 153. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 91 Šos plānus var izstrādāt, tikai pamatojoties uz līdzsvaru starp piesārņojuma riska samazināšanas mērķi un dažādajām pastāvošajām sabiedriskajām un privātajām interesēm (spriedums, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 154. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 92 Tādējādi ar to vien, ka dalībvalsts pārsniedz NO₂ noteiktos robežlielumus, pašu par sevi nepietiek, lai uzskatītu, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus (spriedums, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 155. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 93 Tomēr no Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrās daļas izriet, ka, lai gan dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība, nosakot veicamos pasākumus, tām katrā ziņā ir jānodrošina, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laikposms būtu pēc iespējas īsāks (spriedums, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 156. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 94 Šādos apstākļos, katru gadījumu analizējot atsevišķi, ir jāpārbauda, vai attiecīgās dalībvalsts izstrādātie plāni atbilst Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrajai daļai (spriedums, 2022. gada 12. maijs, Komisija/Itālija (NO₂ robežlielumi), C-573/19, EU:C:2022:380, 157. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 95 Šādai analīzei katrā atsevišķā gadījumā ir jāattiecas arī uz to, vai veiktie pasākumi patiešām ir īstenoti. Proti, saskaņā ar judikatūru, ja tiek konstatēta robežlielumu pārsniegšana, šādā situācijā attiecīgajai dalībvalstij pēc iespējas ātrāk būtu ne tikai jānosaka, bet arī jāīsteno atbilstoši pasākumi gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā, un tāpat šo robežlielumu pārsniegšanas gadījumā šai dalībvalstij piemītošo rīcības brīvību šajā kontekstā ierobežo šīs prasības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 10. novembris, Komisija/Itālija (PM₁₀ robežlielumi) (C-644/18, EU:C:2020:895, 150. punkts).
- 96 Šajā lietā attiecībā uz *Lisboa Norte* (PT-3001) zonu šķiet, ka 2020. gada 15. jūnijā spēkā esošajā gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā bija nepilnības, ciktāl tas bija balstīts uz 2014. gada datiem, kas nebija aktualizēti, un tajā bija trūkumi attiecībā uz konkrētu pasākumu saturu, kā arī šo pasākumu īstenošanas grafiku.
- 97 Turklāt šim plānam bija jāpievieno īstenošanas programma, kas 2020. gada 15. jūnijā nebija oficiāli apstiprināta. Pat ja, kā apgalvo Portugāles Republika, šī apstiprinājuma neesamība nav kavējusi veikt virkni pasākumu, no Komisijas sniegtās informācijas, ko Portugāles Republika nav apstrīdējusi, izriet, ka šo pasākumu īstenošana bija novēlota un daļēja. Turklāt no Portugāles Republikas norādēm izriet, ka, pieņemot un īstenojot visus plānotos pasākumus, Direktīvā 2008/50 noteiktais gada robežlielums attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā varētu tikt ievērots agrākais 2023. gadā.
- 98 Katrā ziņā, tā kā gada robežlieluma, kas Direktīvā 2008/50 ir noteikts attiecībā uz NO₂ apkārtējā gaisā, pārsniegums turpinājās no 2010. līdz 2020. gadam ieskaitot, ir jākonstatē, ka Portugāles iestāžu pieņemtie un īstenotie pasākumi acīmredzami nav ļāvuši nodrošināt, lai attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks, un līdz ar to šīs direktīvas 23. panta 1. punkta, lasot to atsevišķi un kopsakarā ar šīs direktīvas XV pielikuma A iedaļu, neievērošana ir pierādīta.
- 99 Attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām ir jānorāda, ka Portugāles Republika atzīst, ka kopš 2017. gada nav nekāda gaisa kvalitātes uzlabošanas plāna. Kā pamatoti apgalvo Komisija, šāda situācija pati par sevi ir uzskatāma par Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta pārkāpumu, ņemot vērā šajās zonās konstatētos pārsniegumus.
- 100 Attiecībā uz gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu 2015.–2017. gadam ir jākonstatē, ka veiktie pasākumi pēc būtības bija nepietiekami, ņemot vērā pašu Portugāles iestāžu aplēses. Turklāt saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju, kuru Portugāles Republika nav apstrīdējusi, to īstenošana ir izrādījusies novēlota un daļēja. Portugāles Republika pati atzīst, ka šim plānam nebija NO₂ koncentrācijas samazināšanas apkārtējā gaisā gaidītās ietekmes un ka, neraugoties uz šo konstatējumu, pēc 2017. gada nav pieņemts neviens jauns plāns.
- 101 Šajā ziņā Portugāles Republikas arguments, kas balstīts uz Covid-19 pandēmijas ietekmi uz atbilstošu pasākumu pieņemšanu un īstenošanu, nevar tikt atbalstīts. Proti, kā ir norādījusi Komisija, to pasākumu nepietiekamību, kurus būtu vajadzējis veikt un īstenot kopš 2010. gada, lai nodrošinātu, ka attiecīgajai piesārņojošai vielai noteikto robežlielumu pārsniegšanas laikposms ir pēc iespējas īsāks, nevar attaisnot ar 2020. gadā radušos pandēmiju.
- 102 Visbeidzot, tas, ka pastāv valsts līmenī pieņemtas iniciatīvas, kas netieši varētu uzlabot gaisa kvalitāti attiecīgajās zonās, nevar novērst gaisa kvalitātes plānu trūkumus un vēl jo mazāk – šo zonu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu neesamību. No Direktīvas 2008/50 23. panta un

XV pielikuma skaidri izriet, ka attiecīgajai dalībvalstij ir jāizstrādā gaisa kvalitātes plāns, tostarp atbilstoši pasākumi katrai attiecīgajai zonai. Šādos apstākļos Portugāles Republikas arguments par iniciatīvām, kas veiktas *ENAR 2020* un Vides fonda ietvaros, un to ietekmi uz NO₂ koncentrāciju apkārtējā gaisā minētajās zonās nevar tikt atbalstīts.

103 Tādējādi Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta un XV pielikuma prasību neizpilde ir pierādīta arī attiecībā uz *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonām.

104 Līdz ar to otrais iebildums ir jāapmierina.

105 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir konstatējams, ka Portugāles Republika:

- no 2010. gada 1. janvāra līdz 2020. gadam ieskaitot sistemātiski un turpināti pārsniedzot NO₂ noteikto gada robežlielumu *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonās, nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas XI pielikuma B iedaļu, paredzētos pienākumus, un
- attiecībā uz visām šīm zonām nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā, lasot to atsevišķi un kopsakarā ar šīs direktīvas XV pielikuma A iedaļu, paredzētos pienākumus, it īpaši tās 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto pienākumu veikt atbilstošus pasākumus, lai pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks.

Par tiesāšanās izdevumiem

106 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriet Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai šis spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež Portugāles Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (sestā palāta) nospriež:

1) Portugāles Republika:

- no 2010. gada 1. janvāra līdz 2020. gadam ieskaitot sistemātiski un turpināti pārsniedzot slāpekļa dioksīdam (NO₂) noteikto gada robežlielumu *Lisboa Norte* (PT-3001), *Porto Litoral* (PT-1004) un *Entre Douro e Minho* (PT-1009) zonās, nav izpildījusi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai 13. panta 1. punktā, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas XI pielikuma B iedaļu, paredzētos pienākumus;
- attiecībā uz visām šīm zonām nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā, lasot to atsevišķi un kopsakarā ar šīs direktīvas XV pielikuma A iedaļu, paredzētos pienākumus, it īpaši tās 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto pienākumu veikt atbilstošus pasākumus, lai pārsniegšanas laiks būtu pēc iespējas īsāks.

2) Portugāles Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]